

K[apka] nem emlékezteték eddig, mert a mint leveleikből látom azt hiszik, hogy nincs akadály, a baj pedig az, hogy van akadály. Innen a Circulus vitiosus. — Irtam már annyi levelet írámta, hogy no. Reméllem már csak tisztába jön a dolog valahogy 's a jövő hét valamellyik napján majd csak megindulhatok.

Csak magokat addig valami zászló eskübe ne zavarják. — Úgy látom a „Legio“ név már nyugtalanságot okoz a sorok alsóbb rétegeiben. — Nagy szükség van az erős disciplínára. Igen ajánlom, édes Barátom.

Ha megyek, majd telegraphálok, hogy tudja érzésem módját és idejét. Reméllem Armádiája kirukkolható állapotban lesz.

Vetter eddig megérkezett. Okosan fogja fel a dolgokat 's jó indulattal látszik lenni. Jó lesz vele — a mig ott marad — az egyet-értést cultiválni.

Viszont látás reményében ölelem testvéries indulattal, hú barátja
K.

Nagyon ajánlom az organisatióban azon alapot melyet említék. Sok bajnak veszi elejét. — A horvátok át nem adása nagy baj. — Annak idejében meg lehetett volna egy szó fordulattal előzni, most nehéz lesz kiigazítani. Pedig ha megyünk, minő előny volt volna Zágrábig egy pár ezer horvát az avant gárdában.

52

Páris, 1859 június 12.

IRÁNYI DÁNIEL KOSSUTHNAK A KÜLPOLITIKAI
KILÁTÁSOKRÓL.

O. L., N. M. Kossuth-ir.

Véleményem szerint útlevelet saját nevénem fog kapni semmiféle francia hatóságtól a' nélkül, hogy a császár egyenesen megengedné. De ha kapna is, valljon tanácsos e elmenni Genuába hivatalanul, nem tudom. Nekem, mióta Perczel visszajött, semmi adataim nincsenek a dolgok ottani állásáról. Akkor nem igen kecsegtető volt a kilátás; megváltozott-e azóta, nem tudom.

Az itteni piemonti követ kétségen túl ad útlevelet, de nem hiszem, hogy annak a' francia konzul által leendő láttamozásába avatkoznék, vagy hogy a' francia ügynök az ily felszólításra hajtana.

En részemről nem megyek Genuába mindaddig mig jelenlétem szükségessége fölül meg nem győződtem. Idegen pénzen nem akarok utazgatni szükség nélkül. Ugyis már mások ezereket és ezereket vettek fel 's költöttek el, nagyobb része hiában.

T[eleki]nek megírtam a' mire Ön megkért levelében. Hozzátettem, miszerint sürgetésök támogatására hozzák fel e' két okot:

1. Hogy az osztrák fegyverfogható embereinket nemcsak, de a lovakat is kiviszi.

2. Hogy ha a porosz beavatkozik, 'a muszka^{96a} is meindul.

Ha a porosz 's illetőleg a német szövetség pártját fogja az osztráknak, úgy nem kétlem, hogy reánk is kerül a sor. Tegnap még nagy volt a valószínűség a' porosz beavatkozás mellett. Azóta az angol tory kormány megbukott, nem tudom nem fogja e ez a német urakat lelohasztani. Az angol neutralitás minden esetre kívánatos; ha a tengeren nincs mitől tartania a francziának, a szárazon nem fog félni felvenni a kesztyűt. 'S a' mint dolgaink állanak, úgy látszik azt kell óhajtarmunk, hogy a porosz az osztrák mellé álljon, különben félo, hogy M. ország fel fog áldoztatni Olaszországnak. Jobban szerettem volna ugyan, ha csupán az osztrákkal folyt volna a' háború, de sem hogy áldozatul essünk, alig ha nem jobb hogy inkább csak hadd induljon meg a' porosz is...

Igen nagyon méltánylom sikerteljes fáradozásait a' jövődő angol ministerek rokonszenvének biztosítása körül. De nagyon óhajtandónak tartom, hogy mind Russel mind Palmerston lordokkal személyes és közvetlen érintkezésbe tegye magát. Máshoz is közelített, miért ne közelíthetne ezekhez a' haza érdekében.

53

Páris, 1859 június 13.

SZARVADY KOSSUTHNAK A NEVÉRE VAGY ÁLNÉVRE SZÓLO
ÜTLEVÉL MEGSZERZÉSÉRŐL.

Sk. levél; O. L., N. M. Kossuth-ir.

Tisztelt Uram,

Kívánata szerint Irányival tanácskoztunk. E tanácskozás következtében levéljavaslatot vittünk barátomhoz mit ez a herceghez intézendő küldeménynek használja. E levél javaslatban elöadtuk az okokat, melyek sürgetik Kormányzó Olaszthonba meghívását és az expeditió minél hamarabbi elkészítését. Meg mondtuk Uram sikerteljes eljárását Londonban és mindenütt Angolhonban — említettük a hazából érkező híreket sat. Barátom saját nevében irván sokkal őszintébben és nyomatékosabban nyilatkozhattunk és különösen arra figyelemztethettük a herceget, hogy minő rosz hatással lesz a magyar foglyok eránti bánásmód. A javaslatban a' passzusról is tettem szót, mert tudjuk, hogy semmi féle minister, követ vagy consul nem fogja magára venni Kormányzó úrnak a császár formális és különös rendelete nélkül úti levelet kiszolgáltatni. De barátom azt is rosallotta, hogy mi csak irjunk is. Attól tart, hogy a császár tán jobban szeretvén, hogy most még ne jöjjön, elhalasztaná a dolgot és attól is tart, hogy maga Cavour diplomatiái okoknál fogva Olaszhonra

^{96a} A magyar nemzetiségi probléma megvilágítására e szempontból fontos Trajnin I. P. könyve. *Nacionalnyie protivorcsija v Avsztro-Vengrii ež raszpad*. Moszkva—Leningrád (Akademija Nauk Sz. Sz. Sz. R.) 1947. — Az orosz külpolitika irányvonalaíra vonatkozólag l. *Isztorja Sz. Sz. Sz. R.* Moszkva II, kiad. (Ogiz) 1948. és az ott közölt bő bibliográfiát.